

TALHA APAK

Yeminli Mali Müşavir (YMM)
talha.apak@paradergi.com.tr

Devletin yıllardır devam eden bütçe açığı artık kanıksandı. Fakat ekonomik sıkıntılar bu konuda önlemlerin alınması gerektiğini gösteriyor. Bütün gelişmeler 2017'nin tasarruf yılı olması gerektiğine işaret ediyor...

2017, tasarruf yılı olmalı

DEVLETİN, bir kuruluşun, bir aile veya bir kimsenin gelecekteki belirli bir süre (genellikle bir yıl) için tasarladığı gelir ve giderlerinin karşılaştırılmasına bütçe denir. Bütçenin, giderler lehine sonuçlanan kısmına ise bütçe açığı denilmektedir. Geniş anlamda bütçe açığı ise, bütçe içinde yer alan kamu harcamaları ile vergi ve harç vb. gibi olağan bütçe gelirleri arasında harcamalar lehine olan farkı gösterir.

2016 YILI BÜTÇE SONUÇLARI

Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, bütçe Ocak-Aralık döneminde 21 milyar TL faiz dışı fazla verdi. 2015 yılında ise 23.5 milyar TL açık veren bütçe, 2016 yılı genelinde 29.3 milyar TL açık verdi. 2016 yılı Ocak-Aralık döneminde bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14.8 oranında artarak 554.4 milyar TL olurken, bütçe giderleri yüzde 15.3 oranında artarak 583.7 milyar TL olarak gerçekleşti.

2016 Ocak-Aralık döneminde vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 12.5 oranında artarak 458.7 milyar TL olurken, faiz hariç bütçe giderleri ise yüzde 17.7 oranında artarak 533.4 milyar TL oldu. 2017 yılı başında Para dergisinde yazdığım yazımda da, 2017 "tasarruf ve umut yılı olsun" demiştim. Geçen ay, 2016 yılı bütçe sonuçlarını açıklayan Maliye Bakanı Naci Ağbal da 2017'nin "tasarruf yılı" olacağını ifade etti. Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi ise, "Türkiye'nin toplam dış ticaret hacminin yüzde 13'ünü eğer milli paramızla yapar hale gelirsek, cari açık Türkiye'nin gündeminde problem olmaktan çıkar" demişti.

NEDENLER, TEDBİRLER VE ÖNERİLER

Gelişmekte olan ülkelerde kamu harcamalarındaki hızlı artışların ve dolayısıyla büyük boyutlu bütçe açıklarının temel nedenleri arasında, özel tasarrufların yetersizliği, vergi gelirleri artış hızının kamu harcamaları artış hızının gerisinde kalması ve en önemlisi de kamu harcamalarının büyük bir bölümünü

oluşturan cari harcamalar ile iç ve dış borç faizlerini de içeren transfer harcamaları kalemlerinde kısıntıya gidilememesi gibi faktörler sayılabilir.

Öte yandan, gelişmekte olan ülkelerde bütçe açıklarının büyüklüğünü doğrudan etkileyen faktörler arasında kamu harcamaları üzerinde devlet denetiminin yetersizliği büyük önem taşır. Harcamaların denetiminde başarı sağlamanın ön koşulu ise, bütçe sisteminin etkinliği ve birimler arasında koordinasyonun sağlanmasıdır. Ancak, harcamaların denetimi sadece yapısal faktörlere bağlı değil, siyasi bir tercih konusu da olabiliyor. Bu nedenle pek çok ülkede açık finansman politikalarının bilinçli olarak uygulandığını söylemek mümkün.

Bütçe açıkları iki yoldan finanse edilir. Birincisi, Hazine aracılığı ile Merkez Bankası'ndan borçlanmadır. Hazine, Merkez Bankası'na "hazine kâğıdı" olarak adlandırılan vadeleri farklı senetler verir ve bu senetler karşılığında Merkez Bankası kasalarında tutulan paralardan borç verilir. Borcun vadesinin bir yıldan az olması durumunda kısa vadeli (dalgalı) borç olur. Vadesi bir yıldan fazla ise uzun vadeli borç oluşur. Burada yeni para basılmamakta fakat Merkez Bankası'nın kasalarında tutulan para Hazine kanalından piyasaya sürülmüş, yani ekonomide yeni satın alma gücü yaratılmış ya da para tabanı genişletilmiş olacaktır. İkincisi ise, borçlanma türü yine Hazine aracılığı ile bu kez Merkez Bankası dışında, bankalar sisteminden borçlanmadır. Piyasaya yeni satın alma gücü sürülmüş olmaz, borç verilebilir fonlar piyasalarında özel sektör yanında kamu kesimi de piyasaya girmiş olur.

Sonuç olarak, devletin vergi salma yetkisinin yanında para tabanını genişletme gücünün olması nedeniyle bütçe açıklarını borçlanma ile finansman yöntemi en yaygın ve sakıncalı olmayandır. Ancak, gelişmekte olan ülkelerin öncelikli kaynaklarının etkin kullanımını sağlayarak gelirlerini artıracak yöntemler geliştirmeleri gerekir.

